

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL SEIMO KONTROLIERIAUS INICIATYVA ATLIKTO TYRIMO PAGAL PUBLIKACIJOJE „NAUJAS PASAS SUNKIAM LIGONIUI – PER KANČIAS“, PATEIKTĄ INFORMACIJĄ

2014-12-29 Nr. 4D-2013/1-942

Vilnius

I. TYRIMO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 13 straipsnio 3 dalimi, atliko tyrimą savo iniciatyva pagal interneto tinklalapyje www.lrytas.lt, 2013-06-13 publikacijoje „Naujas pasas sunkiam ligoniui – per kančias“, pateiktą informaciją.

Publikacijoje rašoma, kad garbaus amžiaus sulaukę neįgalieji dėl Lietuvos Respublikos piliečio paso ar asmens tapatybės kortelės keitimo į migracijos tarnybas vežami vežimėliuose, nešami neštuvuose. Tokiems piliečiams sunku atlikti ir registruoti asmens biometrinius duomenis, atsiimti naujus dokumentus.

2. Seimo kontrolieriaus tyrimo savo iniciatyva tikslai yra išsiaiškinti, ar:

- nėra tikslinga keisti galiojančius teisės aktus, kad senyvo amžiaus asmenims asmens dokumentų galiojimo terminas būtų ilgesnis nei 10 metų;
- migracijos tarnybos yra pakankamai aprūpintos mobiliosiomis įrangomis, atsižvelgiant į tai, kad, vadovaujantis teisės aktų nustatyta tvarka, migracijos tarnybų darbuotojai vyksta pas asmenis, kurie dėl fizinės negalios negali patys atvykti.

II. TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

3. Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalimi bei 20 straipsnio 1 ir 2 dalimis, raštu kreipėsi į **Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrą**, prašydamas pateikti visą informaciją, paaiškinimus (pagrįstus dokumentais), reikalingus atlikti tyrimą savo iniciatyva.

4. Vidaus reikalų ministras Seimo kontrolieriui pateikė šią informaciją:

„Pagal 2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2252/2004 dėl valstybių narių išduodamų pasų ir kelionės dokumentų apsauginių savybių ir biometrikos standartų (OL 2004 L 385, p. 1) priede nustatytus reikalavimus, Lietuvos Respublikos išduodami pasai ir kiti kelionės dokumentai turi atitikti Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos (ICAO) dokumento Nr. 9303 1 dalyje pateiktas mašininio skaitymo dokumentams taikomas specifikacijas. Šiame dokumente rekomenduojamas ne ilgesnis nei dešimties metų pasų galiojimo laikas, atsižvelgiant į ribotą

dokumentų patvarumą ir per tam tikrą laiką besikeičiančią paso turėtojo išvaizdą.

Paminėtina, kad klausimą dėl ilgesnio paso ir asmens tapatybės kortelės galiojimo laiko nustatymo atskiroms asmenų grupėms 2013-09-09 posėdyje svarstė komisija, vidaus reikalų ministro 2013 m. liepos 22 d. įsakymu Nr. 1V-636 sudaryta iš Vidaus reikalų ministerijos, susijusių įstaigų prie Vidaus reikalų ministerijos ir Užsienio reikalų ministerijos atstovų asmens dokumentų išrašymo ir biometrinių duomenų registravimo įrangos įsigijimo, priežiūros ir atnaujinimo klausimams svarstyti ir pasiūlymams dėl asmens dokumentų išrašymo proceso tobulinimo ir plėtos vidaus reikalų ministrui teikti, ir dėl aukščiau nurodytų reikalavimų nepritarė pasiūlymui ilginti pasų ir asmens tapatybės kortelių galiojimo laiką.

Taip pat pažymėtina, kad į Šengeno erdvę atvykstančių trečiųjų šalių piliečiams yra taikomas reikalavimas, kad jų kelionės dokumentas būtų išduotas per pastaruosius 10 metų (2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 610/2013, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 562/2006, nustatantis taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksą (Šengeno sienų kodeksas) [...] (OL 2013 L 182, p. 1) pakeisto Šengeno sienų kodekso 5 straipsnio 1 dalies a punkto ii papunktis).

Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, manytina, kad nėra tikslinga keisti galiojančių Paso bei Asmens tapatybės kortelės įstatymų nuostatų dėl išduodamų dokumentų galiojimo laiko.“

5. Seimo kontrolieriui buvo pateikta ir informacija dėl biometrinės įrangos naudojimo:

5.1. „Šiuo metu [2013 metais] 10-tyje teritorinių policijos įstaigų yra 51 migracijos padalinys, kurie naudojami 18 mobilių biometrinių duomenų registravimo įrangos komplektų (toliau – mobili įranga).“

5.2. „Lietuvos policijos generalinio komisaro 2008 m. balandžio 29 d. įsakymo Nr. 5-V-218 „Dėl asmenų aptarnavimo Policijos departamente prie Vidaus reikalų ministerijos taisyklių patvirtinimo“ 3.4 punkte nustatyta pareiga kiekvienai teritorinei policijos įstaigai parengti, patvirtinti ir paskelbti asmenų aptarnavimo tvarką, kurioje reglamentuojamas asmenų pateiktų prašymų priėmimas, registravimas ir nagrinėjimas. Visi teritorinėse policijos įstaigose gauti asmenų prašymai registruojami įstaigos Gautų dokumentų registre. Užregistruoti paštu (raštu) gauti prašymai dėl asmens tapatybę ir Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinančių dokumentų (pasų, asmens tapatybės kortelių) išdavimo, keitimo, kai pilietis pats dėl negalios negali atvykti į migracijos padalinį, pavedami vykdyti migracijos padalinio darbuotojams, kurie organizuoja šios paslaugos piliečiui suteikimą, nuvykstant pas pilietį su mobilia įranga. Taip pat, atsižvelgiant į šiais metais [2013 m.] daugiau nei 5 kartus išaugusį šios paslaugos poreikį (2012 m. gauta 4 883 prašymai, o šiemet – jau 24 714 prašymų) ir siekiant supaprastinti piliečių aptarnavimą, piliečiai, kurie dėl negalios negali patys atvykti į migracijos padalinį, gali šią paslaugą užsisakyti tiesiog paskambinę į migracijos padalinį telefonu. Telefonu gautas prašymas migracijos padalinyje registruojamas atskirame žurnale. [...].“

Teritorinių policijos įstaigų migracijos padaliniai 2012 m. gavo 4 883 prašymus, o 2013 m. (iki 2013-09-16) – 24 714 prašymų atvykti pas piliečius su mobilia įranga. Iki 2013-09-16 paslauga nesuteikta 4 695 jos laukiantiems piliečiams. [...].“

5.3. „Pas pilietį su mobilia įranga vyksta įgalioti migracijos padalinio valstybės tarnautojai, kai kuriais atvejais (vykstant į atokias vietas, ypač žiemą) pasitelkiami kiti teritorinės policijos įstaigos pareigūnai (dažniausiai apylinkės inspektoriai). Statistinė informacija, kiek migracijos padalinių darbuotojų buvo išvykę pas piliečius su mobilia įranga, nekaupiami, tačiau 165 migracijos padalinių darbuotojai yra apmokyti dirbti su šia įranga [...]. Turint tik 18 mobilių įrangų, tiek darbuotojų visiškai pakanka.“

5.4. „Mobili įranga sunki (sveria daugiau kaip 20 kg), todėl vykstant pas piliečius, gyvenančius daugiaaukščiuose namuose, kuriuose neįrengtas liftas arba atokiose vietovėse, kur nėra privažiavimo, migracijos padalinių darbuotojams (dauguma jų – moterys), tenka jas nešti, o tai kenkia jų sveikatai. Šiuo metu naudojama mobili įranga nepritaikyta naudoti gulinčiam ligoniui, nes jos komponentai nejudrūs, todėl norint nufotografuoti gulintį asmenį, praktiškai reikėtų ją uždėti ant

gulinčio asmens, be to, gulintis asmuo nepasiekia mobilioje įrangoje įmontuotos parašo planšetės. Kaip jau minėta, turima mobili įranga dažnai genda, o užfiksuoti biometriniai asmens duomenys neretai būna blogos kokybės, kartais netinkami įrašyti į pasą, asmens tapatybės kortelę. Pastebėta, kad mobili įranga blogiau veikia esant žemai oro temperatūrai, taip pat nėra autonominio maitinimo šaltinio (baterijos), todėl kartais problematiška dirbti vietose, kuriose nėra arba yra netinkami elektros lizdai. Kadangi yra teritorinių policijos įstaigų (Alytaus, Tauragės, Telšių, Utenos apskričių vyriausieji policijos komisariatai), kurios turi tik po vieną mobilią įrangą, nors aptarnauja visos apskrities gyventojus, tai ši piliečiams teikiama paslauga iš policijos įstaigų biudžeto reikalauja ir nemažų transporto išlaidų. Migracijos padaliniai pastebi ir piktnaudžiavimo šia paslauga atveju, kai piliečiai telefonu užsisako tokią paslaugą, o nuvykus pas juos akivaizdu, kad jie galėtų patys atvykti į migracijos padalinį arba nuvykus suderintu laiku, jų nerandama.“

5.5. „Turimų mobilių įrangų nepakanka, ypač vertinant tai, kad 2009 m. Vidaus reikalų ministerijos įsigyta ir intensyviai naudojama ši įranga labai nusidėvėjusi ir dažnai genda. Norint tinkamai užtikrinti paslaugos gyventojams tiekimą, reikalinga atnaujinti visas šiuo metu naudojamas mobilies įrangas bei, siekiant sutrumpinti paslaugos suteikimo terminą, būtų reikalinga įsigyti papildomai 18 vnt. mobilios įrangos. [...]“

Tyrimui reikšmingų teisės aktų nuostatos

Užsienio teisės aktai, dokumentai

6. 2013-06-26 **Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 610/2013, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 562/2006, nustatantis taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksą (Šengeno sienų kodeksas), Konvencija dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo, Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1683/95 ir (EB) Nr. 539/2001 bei Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 767/2008 ir (EB) Nr. 810/2009:**

1 straipsnio „Reglamento (EB) Nr. 562/2006 daliniai pakeitimai“ 5 punktas

„5 straipsnis iš dalies keičiamas taip: [...]; ii) a) punktas pakeičiamas taip: „a) jie turi turėti galiojantį kelionės dokumentą, kuriuo jo turėtoji leidžiama kirsti sieną ir kuris atitinka šiuos kriterijus: [...]; ii) jis turi būti išduotas per pastaruosius 10 metų;“ [...].“

7. **Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos dokumento Nr. 9303 I dalies:**

2.2 punktas (neoficialus vertimas)

„E-paso galiojimo laikas. E-paso galiojimo laiką savo nuožiūra nustato jį išduodanti šalis. Tačiau atsižvelgiant į ribotą dokumentų patvarumą bei laikui bėgant besikeičiančią paso turėtojo išvaizdą, rekomenduojama nustatyti ne ilgesnį nei 10 metų jo galiojimo laikotarpį. Tam, kad tobulėjant technologijoms būtų galima palaipsniui modernizuoti e-pasą, šalys gali nuspręsti nustatyti ir trumpesnį e-paso galiojimo laikotarpį.“

Lietuvos Respublikos teisės aktai

8. **Paso įstatymo:**

1 straipsnis „Įstatymo paskirtis“

„1. Šis Įstatymas nustato paso paskirtį, jo išdavimo, keitimo ir galiojimo sąlygas, jame įrašomus duomenis.

2. Šio Įstatymo nuostatos suderintos su šio Įstatymo priede nurodytais Europos Sąjungos teisės aktais [*pastaba*: 2004-12-13 Tarybos reglamentu (EB) Nr. 2252/2004 dėl valstybių narių išduodamų pasų ir kelionės dokumentų apsauginių savybių ir biometrikos standartų].“

2 straipsnis „Pasas ir jo paskirtis“

„1. Pasas yra Lietuvos Respublikos piliečio (toliau – pilietis) asmens dokumentas,

patvirtinantis jo asmens tapatybę ir pilietybę ir skirtas vykti į užsienio valstybes arba naudoti Lietuvos Respublikoje. [...].“

3 straipsnis „Paso galiojimo terminas“

„1. Piliečiui iki 16 metų išduotas pasas galioja ne ilgiau kaip 5 metus.

2. Piliečiui nuo 16 metų išduotas pasas galioja 10 metų.“

5 straipsnis „Paso išdavimas ir keitimas“

„[...]. 2. Piliėtis, gyvenantis Lietuvos Respublikoje, dėl paso išdavimo ar keitimo turi pats atvykti į įgaliotą instituciją, kur jam yra patogiausia tai padaryti, [...]. Neveiksnius piliėtis dėl paso išdavimo ar keitimo kreipiasi per savo globėją ar kitą teisėtą atstovą, o piliėtis, kuris dėl fizinės negalios negali pats atvykti, – per įgaliotą asmenį. Jeigu piliėtis dėl neveiksnumo ar fizinės negalios negali atvykti į įgaliotą instituciją dėl dokumentų dėl paso išdavimo ar keitimo pateikimo, institucija turi įsitikinti šio piliečio tapatybe. [...]. 5. Pasas keičiamas, jeigu: [...]; 4) pasibaigė jo galiojimo laikas; [...]. 7. Naują pasą atsiima piliėtis arba jo įgaliotas asmuo ar kitas teisėtas atstovas. Jeigu pasą atsiima piliečio įgaliotas asmuo, jis turi pateikti asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą ir įgaliojimą, o jeigu pasą atsiima neveiksnaus piliečio globėjas ar kitas teisėtas atstovas, jis turi pateikti minėtas aplinkybes ir asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus. [...].“

9. Asmens tapatybės kortelės įstatymo:

1 straipsnis „Įstatymo paskirtis“

„Šis Įstatymas nustato asmens tapatybės kortelės paskirtį, jos išdavimo, keitimo, naudojimo ir galiojimo sąlygas, joje įrašomus duomenis.“

2 straipsnis „Asmens tapatybės kortelė ir jos paskirtis“

„1. Asmens tapatybės kortelė yra Lietuvos Respublikos piliečio (toliau – piliėtis) asmens dokumentas, patvirtinantis jo asmens tapatybę ir pilietybę ir skirtas naudoti Lietuvos Respublikoje. [...].“

3 straipsnis „Asmens tapatybės kortelės galiojimo terminas“

„1. Piliečiui iki 16 metų išduota asmens tapatybės kortelė galioja ne ilgiau kaip 5 metus.

2. Piliečiui nuo 16 metų išduota asmens tapatybės kortelė galioja 10 metų.“

5 straipsnis „Asmens tapatybės kortelės išdavimas ir keitimas“

„[...]. 2. Piliėtis dėl asmens tapatybės kortelės išdavimo ar keitimo turi pats atvykti į įgaliotą instituciją, kur jam yra patogiausia tai padaryti. Neveiksnius piliėtis dėl asmens tapatybės kortelės išdavimo ar keitimo kreipiasi per savo globėją ar kitą teisėtą atstovą, o piliėtis, kuris dėl fizinės negalios negali pats atvykti, – per įgaliotą asmenį. [...]. 5. Asmens tapatybės kortelė keičiama, jeigu: [...]; 4) pasibaigė jos galiojimo laikas; [...]. 7. Naują asmens tapatybės kortelę atsiima piliėtis arba jo įgaliotas asmuo. Jeigu asmens tapatybės kortelę atsiima piliečio įgaliotas asmuo, jis turi pateikti įgaliojimą ir asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą, o jeigu asmens tapatybės kortelę atsiima neveiksnaus piliečio globėjas ar kitas teisėtas atstovas, jis turi pateikti minėtas aplinkybes bei asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus. [...].“

10. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro ir Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2010-03-16 įsakymu Nr. 1V-144/V-32 patvirtinto (nauja redakcija nuo 2011-05-02) **Paso išdavimo, keitimo, dokumentų dėl paso išdavimo ir keitimo pateikimo Lietuvos Respublikos diplomatinėms atstovybėms ir konsulinėms įstaigoms užsienio valstybėse, šių dokumentų perdavimo įgaliotai institucijai ir paso įteikimo piliečiui, paso išsiuntimo paštu ar kitu saugiu būdu ir informavimo apie paso gavimą, paso paskelbimo negaliojančiu, negaliojančio paso perdavimo įgaliotai institucijai ir sunaikinimo tvarkos aprašo:**

11 punktas – „Dokumentus dėl paso išdavimo ir keitimo migracijos tarnybai arba konsulinei įstaigai piliėtis pateikia asmeniškai atvykęs, išskyrus aprašo 19, 20, 22, 23 ir 24 punktuose nurodytus atvejus.“

24 punktas – „Piliečio, kuris dėl fizinės negalios negali pats atvykti pateikti dokumentų dėl paso išdavimo ar keitimo, prašymą ir kitus [...] dokumentus pateikia jo įgaliotas asmuo, pateikęs

savo asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą ir notarine ar jai prilyginta forma patvirtintą įgaliojimą.“

25 punktas – „Piliečio, kuris dėl neveiksnumo ar fizinės negalios negali pats atvykti pateikti dokumentų dėl paso išdavimo ar keitimo, asmens tapatybę ir parašą [...] turi patvirtinti bei jo biometrinius duomenis Prašymų asmens dokumentams išduoti, pakeisti, įforminti registravimo, užsakymų asmens dokumentams išrašyti formavimo ir duomenų apie asmens dokumentų galiojimą tvarkos aprašo, patvirtinto Asmens dokumentų išrašymo centro prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2009 m. birželio 12 d. įsakymu Nr. 1-26 [...] nustatyta tvarka nuskaityti nuvykęs pas pilietį įgaliotas migracijos tarnybos valstybės tarnautojas arba konsulinis pareigūnas (atsižvelgiant į galimybes ir vietas sąlygas). [...]“

68 punktas – „Pilietis pats atvyksta į migracijos tarnybą ar konsulinę įstaigą atsiimti paso, išskyrus aprašo 69, 70, 71, 72 ir 107 punktuose nurodytus ir tuos atvejus, kai pasas jam išsiunčiamas paštu ar kitu saugiu būdu. [...]“

69 punktas – „Pasą gali paimti piliečio įgaliotas asmuo, pateikęs notarine ar jai prilyginta forma patvirtintą įgaliojimą ir savo asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą. [...]“

11. Asmens dokumentų išrašymo centro prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2009-06-12 įsakymu Nr. 1-26 patvirtinto **Prašymų asmens dokumentams išduoti, pakeisti, įforminti registravimo, užsakymų asmens dokumentams išrašyti formavimo ir duomenų apie asmens dokumentų galiojimą tvarkos aprašo:**

4 punktas – „Šiame Apraše vartojamos sąvokos:

[...]. 4.6. Biometriniai duomenys – asmens veido atvaizdas ir pirštų atspaudai. 4.7. Biometrinių duomenų registravimo įranga – stacionari arba mobili asmens biometrinių duomenų registravimo įranga. [...]. 4.12. Mobili biometrinių duomenų registravimo įranga (toliau – mobili įranga) – nešiojama biometrinių duomenų nuskaitymo įranga su integruotais fotoobjektyvu, pirštų atspaudų skaitytuvu, parašo formavimo įranga, integruotu valdymo kompiuteriu bei klaviatūra, skirta biometriniais duomenims nuskaityti asmens, kuriam būtina išduoti dokumentą, buvimo vietoje: namuose, ligoninėje ir kt. [...]“

26 punktas – „[...] kai asmuo neatvyksta į tarnybą: [...]. 26.2.4. vykstama nuskaityti biometrinių duomenų; [...]“

Lietuvos Respublikos teisės aktų projektai

12. **Asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo projekto** Nr. XIIP-2317(2), parengto 2014-12-09 Teisės ir teisėtvarkos komiteto:

3 straipsnis „Asmens tapatybės kortelė ir pasas, jų paskirtis“

„1. Asmens tapatybės kortelė ir pasas yra Lietuvos Respublikos piliečio (toliau – pilietis) asmens dokumentai, patvirtinantys jo asmens tapatybę ir pilietybę.

2. Asmens tapatybės kortelė skirta naudoti Lietuvos Respublikoje ir gali būti naudojama vykti į užsienio valstybes, kurios pripažįsta asmens tapatybės korteles kaip kelionės dokumentą.

3. Pasas skirtas vykti į užsienio valstybes ir naudoti Lietuvos Respublikoje. [...]“

4 straipsnis „Asmens tapatybės kortelės ir paso galiojimo terminas“

„1. Asmens tapatybės kortelė galioja:

1) išduota piliečiui iki 16 metų – ne ilgiau kaip 5 metus;

2) išduota piliečiui nuo 16 metų iki 75 metų – 10 metų;

3) išduota piliečiui nuo 65 metų – 25 metus.

2. Pasas galioja:

1) išduotas piliečiui iki 16 metų – ne ilgiau kaip 5 metus;

2) išduotas piliečiui nuo 16 metų – 10 metų.“

6 straipsnis „Asmens tapatybės kortelės ir paso išdavimas ir keitimas“

„[...] 3. Lietuvos Respublikoje gyvenantis pilietis dokumentus dėl asmens tapatybės

kortelės ar paso išdavimo ar keitimo turi asmeniškai pateikti pasirinktai teritorinei policijos įstaigai, [...]. 4. Dėl asmens tapatybės kortelės ar paso išdavimo ar keitimo neveiksniam piliečiui kreipiasi jo globėjas ar kitas teisėtas atstovas. Jeigu pilietis, kuris dėl neveiknumo ar negalios arba dėl atliekamo arešto, terminuoto laisvės atėmimo ar laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės, arba dėl teismo nutartimi taikomos priverčiamosios medicinos priemonės psichikos sveikatos priežiūros įstaigoje, negali pats atvykti į teritorinę policijos įstaigą ar į Lietuvos Respublikos konsulinę įstaigą ir pateikti dokumentus dėl asmens tapatybės kortelės ar paso išdavimo ar keitimo, teritorinė policijos įstaiga ar Lietuvos Respublikos konsulinė įstaiga šio piliečio tapatybę įsitikina ir dokumentus dėl asmens tapatybės kortelės ar paso išdavimo ar keitimo iš jo priima vidaus reikalų ministro ir užsienio reikalų ministro nustatyta tvarka. [...]. 9. Naują asmens tapatybės kortelę ar naują pasą atsiima pilietis arba jo įgaliotas asmuo, kitas teisėtas atstovas arba piliečio rašytiniame prašyme, kurį jis pateikė teritorinei policijos įstaigai ar Lietuvos Respublikos konsulinei įstaigai kartu su dokumentais dėl asmens tapatybės kortelės ar paso išdavimo ar keitimo, nurodytas asmuo. Kai asmens tapatybės kortelę ar pasą atsiima piliečio įgaliotas asmuo, jis turi pateikti asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą ir įgaliojimą, kai asmens tapatybės kortelę ar pasą atsiima neveiksnaus piliečio globėjas ar kitas teisėtas atstovas, jis turi pateikti šias aplinkybes ir asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą, o kai asmens tapatybės kortelę ar pasą atsiima kitas piliečio rašytiniame prašyme nurodytas asmuo, – asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą. [...].“

Tyrimo išvados

13. Seimo kontrolieriaus tyrimo savo iniciatyva tikslai yra išsiaiškinti, ar nėra tikslinga keisti galiojančius teisės aktus, kad senyvo amžiaus asmenims asmens dokumentų galiojimo terminas būtų ilgesnis nei 10 metų ir, ar migracijos tarnybos yra pakankamai aprūpintos mobiliesiomis įrangomis, atsižvelgiant į tai, kad, vadovaujantis teisės aktų nustatyta tvarka, migracijos tarnybų darbuotojai vyksta pas asmenis, kurie dėl fizinės negalios negali patys atvykti.

14. Pagal šiuo metu galiojančių teisės aktų nuostatas (šios pažymos 8 ir 9 punktai), piliečiui iki 16 metų išduotas tiek pasas, tiek asmens tapatybės kortelė galioja ne ilgiau kaip 5 metus, o piliečiui nuo 16 metų išduotas tiek pasas, tiek asmens tapatybės kortelė galioja 10 metų. Pagal užsienio teisės aktus ir rekomendacinio pobūdžio dokumentus (šios pažymos 6 ir 7 punktai), asmens tapatybę patvirtinančiam dokumentui (kelionės dokumentui) turėtų būti nustatytas ne ilgesnis nei 10 metų jo galiojimo laikotarpis. Toks kelionės dokumento galiojimo laikotarpis nustatytas atsižvelgiant į ribotą dokumentų patvarumą bei laikui bėgant besikeičiančią jo turėtojo išvaizdą, taip pat atsižvelgiama ir į atsirandančias galimybes modernizuoti dokumentus.

Tyrimo metu nustatyta, kad pagal teisės aktų ir Seime įregistruotų teisės aktų projektų paieškos informacinėje sistemoje duomenis, Lietuvos Respublikos Seime yra užregistruotas Teisės ir teisėtvarkos komiteto parengtas Asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo projektas Nr. XIIP-2317(2) (šios pažymos 12 punktas). Pažymėtina, kad pagal šio projekto nuostatas, įtvirtinti skirtingi asmens tapatybės kortelės ir paso galiojimo terminai. Asmens tapatybės kortelė galioja: išduota piliečiui iki 16 metų – ne ilgiau kaip 5 metus; išduota piliečiui nuo 16 metų iki 75 metų – 10 metų; išduota piliečiui nuo 65 metų – 25 metus. Tuo tarpu pasas galioja: išduotas piliečiui iki 16 metų – ne ilgiau kaip 5 metus; išduotas piliečiui nuo 16 metų – 10 metų.

Taigi šiuo metu, kai yra surašoma ši pažyma, **klausimas dėl teisės aktų keitimo, kad senyvo amžiaus asmenims asmens dokumentų galiojimo terminas būtų ilgesnis nei 10 metų, jau yra svarstomas Lietuvos Respublikos Seime, todėl netikslinga teikti siūlymų dėl teisės aktų tobulinimo ar keitimo.**

15. Pagal šiuo metu galiojančių teisės aktų nuostatas (šios pažymos 8-11 punktai), tuo atveju, jeigu pilietis, kuris dėl fizinės negalios negali pats atvykti į įgaliotą instituciją dėl asmens tapatybės kortelės ar paso išdavimo ar keitimo, migracijos tarnybų darbuotojai su mobilia asmens

biometrinių duomenų registravimo įranga vyksta į piliečio gyvenamąją vietą biometrinių duomenų nuskaitymui. 2013-09-16 duomenimis, ši paslauga nebuvo suteikta 4 695 jos laukiantiems asmenims.

Pažymėtina, kad būtent pakankamas mobilių asmens biometrinių duomenų registravimo įrangos skaičius lemtų sklandų ir operatyvų piliečių, kurie dėl fizinės negalios negali patys atvykti į įgaliotą instituciją dėl asmens tapatybės kortelės ar paso išdavimo ar keitimo, aptarnavimą, t. y. biometrinių duomenų nuskaitymai tokių asmenų gyvenamojoje vietoje vyktų operatyviau ir efektyviau, jiems asmens tapatybės kortelės ar pasai būtų išduodami arba keičiami greičiau. Tačiau **tyrimo metu nustatyta, kad mobilios įrangos skaičius yra nepakankamas**, be to, ji dažnai genda, nepritaikyta gulintiems asmenims, yra sunki (šios pažymos 5 punktą). 2013 metų duomenimis mobilios įrangos komplektų buvo 18, tyrimo metu Seimo kontrolierius telefonu buvo informuotas, kad 2014 metais įrangos nepadaugėjo.

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Seimo kontrolierius rekomenduoja Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui, tinkamai ir laiku užtikrinti paslaugos, kuomet migracijos tarnybų darbuotojai su mobilia asmens biometrinių duomenų registravimo įranga vyksta į piliečio, kuris dėl fizinės negalios negali pats atvykti į įgaliotą instituciją dėl asmens tapatybės kortelės ar paso išdavimo ar keitimo, gyvenamąją vietą biometrinių duomenų nuskaitymui, teikimą.

16. Tyrimo metu nustatyta ir tai, kad pagal šiuo metu galiojančių teisės aktų nuostatas (šios pažymos 8-11 punktai), tuo atveju, jeigu dėl piliečio, kuris dėl fizinės negalios negali pats atvykti į įgaliotą instituciją dėl asmens tapatybės kortelės ar paso išdavimo ar keitimo, migracijos tarnybų darbuotojai su mobilia asmens biometrinių duomenų registravimo įranga vyksta į piliečio gyvenamąją vietą biometrinių duomenų nuskaitymui, tokio piliečio naują pasą ar asmens tapatybės kortelę gali paimti piliečio įgaliotas asmuo, pateikęs **notarine ar jai prilyginta forma patvirtintą įgaliojimą** ir savo asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą.

Kaip jau minėta pirmiau (šios pažymos 12 ir 14 punktai), pagal teisės aktų ir Seime įregistruotų teisės aktų projektų paieškos informacinėje sistemoje duomenis, Lietuvos Respublikos Seime yra užregistruotas Teisės ir teisėtvarkos komiteto parengtas Asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo projektas Nr. XIIP-2317(2). Pažymėtina, kad pagal šio projekto nuostatas, tuo atveju, jeigu dėl piliečio, kuris dėl fizinės negalios negali pats atvykti į įgaliotą instituciją dėl asmens tapatybės kortelės ar paso išdavimo ar keitimo, migracijos tarnybų darbuotojai su mobilia asmens biometrinių duomenų registravimo įranga vyksta į piliečio gyvenamąją vietą biometrinių duomenų nuskaitymui, tokio piliečio naują pasą ar asmens tapatybės kortelę gali atsiimti tiek jo įgaliotas asmuo, tiek kitas teisėtas atstovas arba **piliečio rašytiniame prašyme, kurį jis pateikė teritorinei policijos įstaigai kartu su dokumentais dėl asmens tapatybės kortelės ar paso išdavimo ar keitimo, nurodytas asmuo**. Kaip matyti iš šio projekto nuostatos, jeigu naują pasą ar asmens tapatybės kortelę atsiima piliečio rašytiniame prašyme, kurį jis pateikė teritorinei policijos įstaigai kartu su dokumentais dėl asmens tapatybės kortelės ar paso išdavimo ar keitimo, nurodytas asmuo, toks asmuo turi pateikti asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą, tačiau **notarine ar jai prilyginta forma patvirtinto įgaliojimo jau nereikia**.

III. SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

17. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Seimo kontrolierius nusprendžia:

savo iniciatyva pradėtą tyrimą pagal publikacijoje „Naujas pasas sunkiam ligoniui – per kančias“ pateiktą informaciją baigti.

IV. SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

18. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1

dalis 17 punktu, Seimo kontrolierius Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui rekomenduoja tinkamai ir laiku užtikrinti paslaugos, kuomet migracijos tarnybų darbuotojai su mobilia asmens biometrinių duomenų registravimo įranga vyksta į piliečio, kuris dėl fizinės negalios negali pats atvykti į įgaliotą instituciją dėl asmens tapatybės kortelės ar paso išdavimo ar keitimo, gyvenamąją vietą biometrinių duomenų nuskaitymui, teikimą.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas